

НОМИ ДИПЛАРДА, ТИПЛАРДА

Наврўз оз бўлмаса унутилмаган эди. Ҳаётимизда рўй берган янгиликлар, хайрли ўзгаришлар тўғрисида у яна халқимизга қайтиб, сеvimли айёмлардан бирига айланади.

ХАЙРИЯ ФЕСТИВАЛИ

Қизи оқизлар мактаб-интернати, ёхуд ногирон болалар таълим олаётган илм даргоҳларида бўлганми? Албатта, кўпчилик йўқ, дейиши тўғрисида...

Ҳа, бугун ана шундай масканларда таълим олаётган кўнгли ўқик болаларни кўргангизда, ич-ичиндан эзилсангиз...

Ҳозирги тақчиллик даврида жумхуриятимизнинг қора металда эҳтиёж тобора ортиб бормоқда. Бундан тўғри хулоса чиқарган хунар-техника билим ортиқчилиги ўқувчилари ҳам...

РЕЖА-ЧЕГАРА ЭМАС

10 тонналик йиллик режасини бажаришда жонбозлик кўрсатди. Бу режанинг бажарилишида усталардан А. Шодмонов, А. Костилков, С. Дёмин ва ўқувчилардан А. Хамроев, А. Мусаев, У. Хантоев, В. Жамолиддинов, Р. Солиқов, М. Осноровлар қўшган ҳисса, айниқса, салмоқли бўлди.

МАЙЛИ, СЕНИ ДЕБ...

Негадир ерга сиймаётгандекман. Осмонга чингим келади, ойга осилб олиб, булутларни ўзимга сирдош қилгим келади. Ёмғир бўлиб деразангни чертмоқчи, губорларнинг юмюқини истайман. Майли, кейин шамолга айлансам ҳам! Шамол бўлиб сочларингни ўпсам, силасам, майли. Шамол ҳар ёққа тўзгитган ҳазонага айлансам ҳам, кошчи эди! Йўл, йўл, аввал йилли барг бўлай, кейин майли, сарғай-сарғай йўлакларга тўғилмай. Майли, сен юрган йўлларга тўшалмай. Сен босиб, янчиб ўт улари. Мен оғриқнинг зўрадан инграй.

ТАЖРИБА АСОСИДА ЁЗИЛГАН

Бўйча синфдан ташқари ижодий ишларга кенг ўрин берилган. Муаллиф адабий кеча, синфдан ташқари ўқиш кўрик-танловлари, ўқир эҳтиёжлар мусобақаси, адабий олимпиадалар ўтказиш, викторина, инсценировка тайёрлаш устида тўхталиб, мисол тариқасида шойринин «Вафо» лирик дostonи бўйича тайёрланган инсценировка матнини берган.

ЯХШИЛИКЛАР ТИЛАМОҚ ФАРЗДИР

Пойтахтимиздаги Пўлдош Оқунбобов номли кўзи оқизлар махсус мактаб-интернати борганимда, ақойиб тантананинг устидан чиндим. Интернатдаги муҳим хонасида шўх болаларнинг қўлтиллари, ҳазил қўшиқ оҳанги эшитилиб турар эди. У ерда сочларига чиройли ленталар таққан ранго-ранг атлас кўйлақлар кийган 9-10 ёшлар атрофидаги қизлар ва бекасам чопончалар кийиб, белига қийиқ боғлаган болалар наватма-нават шейр, қўшиқ айтиб, рақсга тушишарди.

Кейин билсак, 3-«Б» синф ўқувчилари «Ассалом, Наврўзи олам» деган тарбиявий соат ўтказишган экан. Хонада яшнаб турган доллардан тортиб, ялпизу бойчек, сумалаккача, ҳамма-ҳамма неъматлар кишига фаслар келинчиги — Баҳор келатганини эслатади, ажиб бир туйғуларга ошно эатади.

Бу болаларнинг қувноқ шейрларини тинглаётган, рақсларини томоша қилаётган ота-оналарнинг, ўқитувчи ва тарбиячиларнинг юз-қўзларида бир олам шодлик. «Баҳор ойм келидлар», «Сумалак-жон сумалак», «Онажоним», «Қизил олма», «Наврўзи олам» сарлавҳали шейрларни тинглаганлар ўқувчиларнинг маҳорати ва тайёргарлигига таҳсин ўқишди.

Тарбиявий соатнинг тугаланиш қисмати мактаб-интернат директори А. Сафаров ўқувчилар ва ота-оналарни Наврўз байрами билан табриқлади. Наврўзга бағишланган тарбиявий соатнинг жуда чиройли, жонли, қизиқарли қўлиб тайёрланганлиги учун тарбиячи Эътибор Ғуроновага миннатдорчилик билдирди. Шунингдек, бошқа ўқитувчилар ва тарбиячилар ҳам опаннинг маҳорати ҳақида илқ сўзларини айтишди.

Фурсатдан фойдаланиб тарбиячи Эътиборхон Ғуроновага савол бердим: «Ҳозир бу ерда айтилган шейрларини, мураккаб ва айни вақтда шарафли вазифаларни астойдил амалга оширишга киришди, деб унда қиламан. Унинг маданий ва иқтисодий ҳаётимиз равангига ва баракали таъсир кўрсатадиган серқирра фаолиятга муваффақиятлар тилаймиз».

Газетанинг биринчи сонидан ўзбекистон халқ Академиясининг президенти Турсунбой Рашидовнинг кадр-қимматлар ҳақидаги «Келажак — иқтисодик олимларнинг қўлида» бир гуруҳ таълимчи олимларнинг «Хўсусий дорилфунун зарурми?» сингари мақолалари, атоқли ўзбек кинорежиссёри Малик Қанонов билан «Рашидовдан ёмонлик кўрмедим» деб сарлавҳаланган суҳбат, «Наврўз»га онд ҳикматлар, журналист Тўлқин Ҳайитнинг «Эрталами ё эрталами...» сарлавҳали мушоҳадаси каби турли жанрдаги материаллар ўрин олган.

«Қадрият» кишиларга руҳий хордик ва маънавий озиқ беришга мўлжалланган, «Илмий маданий бойлигимиз — қадриятларимизни эъзоллаш, уюм-нам, инсон қадр-қиммати малакалари бор маъзулар бўлиб қолади. Қороз танқислиги тўғрисида «Қадрият» ҳозирча ойига бир марта чиқарилади. Кейинги йилда эса доимий чоп этиш режалаштирилган.

ЭЗГУЛИККА ХИЗМАТ ҚИЛ, «ҚАДРИЯТ»!

Мустақил ўзбекистонда Наврўз айёми бошланган кунда яна бир газета таваллуд топиб, муштарийларни қувонтирди. Давр тақозоси ва миллий истибқолимиз зарурати тўғрисида юзага келган бу газета ўзбекистон халқ Академиясининг иқтисодий-маънавий наشري — «Қадриятнинг илк сонидир».

Газетанинг биринчи саҳифасида ўзбекистон Республикаси Президенти Исрол Қаримовнинг ўзбекистон халқ академиясига табриқномаси чоп этилган. Жумладан, унда шундай дейилади: «...эзгу ниятларни амалга ошириш мақсадида ташкил этилган ўзбекистон халқ Академияси ўз олдиндаги мураккаб ва айни вақтда шарафли вазифаларни астойдил амалга оширишга киришди, деб унда қиламан. Унинг маданий ва иқтисодий ҳаётимиз равангига ва баракали таъсир кўрсатадиган серқирра фаолиятга муваффақиятлар тилаймиз».

МАЪРИФАТШУНОСЛАР ТАЙЁРЛАШНИ БИЛАМИЗИ?

Жумхуриятда кутубхоначи — библиографлар тайёрлаш бўйича илмий асосланган дастурий ишлаб чиқиши тезлатмоқ лозим. Маданият вазирлиги 2005 йилга кутубхоначиликнинг ривожланиш курсаткиларини тайёрлаган. Унда 2005 йилда барча типдаги оммавий кутубхона (10081), ходимлар миқдори эса 19468 кишига етиши таҳмин қилинган. Маданият олийгоҳи кутубхоначи — библиографларга эҳтиёж сезган ташкилот, муассаса, турли вазирликлар билан шартномалар тўзган ҳолда мухтаassisлар тайёрлашни йўлга қўйиши лозим. Аммо келишув пул ўтказиш ҳисобига бўлмаслиги керак. Буюрмачиликнинг тақлиф қилинаётган усули иxtисослик соҳибларини бир жойда тўпланиб қолиши ва кулиётга тасодифий ёшларнинг оқиб келишини бартараф қилади. Миллионлар бехуда сарф бўлмайдми. Назаримизда, тайёрланаётган талабалар ичида шу касбга нисбатан маҳорат, сadoқат, ҳақиқий завқ ва ҳавассанлик ҳам кўп. Бизнингча, таълимда кутубхонашunosлигини пойдеворини ташкил этишчи фаиларга эътибор кучайтирилиши лозим. Бу сўзсиз касб маҳоратининг чўқисига эришиш учу ёқ асосий омилдир.

«Кутубхонашunos — барча фан соҳаларидан хабардор бўлиши зарур» деган талаблар файридайдир. «Донлик кўп билишда эмас. Биз ҳеч қачон жами нарсаларни қамраб ололмаيمиз. Донлик — қандай? Билимлар энг зарур, қандайлари озрок, яна қандайлари фақат қулолуда зарурлигини билишдадир» — деб ёзган эди ўрус адабиётининг кўзгуси Л. Н. Толстой. Ҳозирги фан асрида ҳеч ким барча истиснадоларни ўзида мўжассамлаштира олмайдми. Кимки, кўнглидаги мухтаassisни тайёрлашдан умидвор бўлса билимини чегаралашни тўғри билмоғи лозим. Аксинча ҳамма нарсани истаса, у аслида ҳеч нимани хоҳламайди ва бирор нарсасга эриша олмайдми ҳам. Лекин маъзур соҳадаги ўқув дескрипторлари билан дастлабки танишуш кишида ачинаш уйғотеди. Худди ҳаёт гўё бундан беш йил олдин уш турғунлик баъсқичда қотиб қолгандек таассурот пайдо бўлади. Бугунги бозор муносабатлари шароитида кутубхонашunos-библиографлар малакасини ошириш ишларига янгича ёндашиш зарурати пайдо бўлаётганини ҳам айтишимиз зарур. Жамият, илм-фан оламидаги кашфиётлар, кутубхонашunosлик ва библиография фани утқилари тобора ривожланаётган бир даврда зидкорлар ундан орқада қолишга маънавий ҳақиқий йўқ. Бугунги кунга келиб маърифатшunosлар малакасини оширишда ҳам қатор муаммолар тўпаниб қолган. Ўзбекистонда бу иш жумхурият маданият ходимлари малакасини ошириш олийгоҳи зиммасига юклатилган. Яқин йиллар ичида маъзур даргоҳ раҳбарининг ишбилармонлиги тўғрисида диққатга сазовор ишлар қилинганлиги қувонарли. Институт бошлиги «Санъат» ойнамасида: «Маҳаллий маданият ташкилотларининг ўз кадрлари гоғий — назарий савиясини ошириш масаласига маъсул ятсиятлик билан қараш ҳам олийгоҳ ишига ҳалал бермоқда. Жойларда малака оширишга тингловчиларни юбориш ишлари ўзи-ўзлариники ташлаб қўйилган. Тингловчиларни саралаш ва юбориш иши режасиз, мавжуд кадрлар ҳисоби олиб борилмаган, ишга мунтазамлик нуқтан назаридан қаралмай бажарилади. Маданият бошқармаларининг фаолиятсизлиги жойлардаги ўз ташкилотларининг қандай ишлаётганини шикоят қилмаётган вилоят ижроия қўмиталарининг ўта лоқайдлиги оқибати эканини айтмай илож йўқ» деб ёзди. Қуюнилар яхши.

Аммо фикр бироз мунозарали. Кутубхоначиларнинг ўсиб бораётган шахсий эҳтиёжи, талаб ва истаклари тўла қондирилмаётган ва малака ошириш ишлари иқтисодий имтиёзли ишлаб чиқилмаган бир шароитда бунга ўхшаш гунаҳонликлар орқиқча. Хўш, нима учун малака ошириш ишлари зиёкор фаолиятда, унинг ишини қайта қуришда ҳаракетлантирувчи куч бўлиб хизмат этмайди? Бунинг сабаблари кўп. Аввало, маърифатшunos беш йилда бир марта малака ошириш курсидан ўтади. Бу давр ичида ўзгаришлар шунчалик кўпки, уни билим олувчига 26 кунда тўла етказишини иложи йўқ. Бундай курслар тингловчиларнинг қандак амалий иш фаолиятидаги зарур бўлган эҳтиёжини қониқтирмалиги мумкин.

Ҳозир кутубхоначинини малака оширишга тақлиф қиламиз... Келиш-келмаслигини ўйлаб қуршадан. Аммо уларда малака ошириш курсидан ўттишини эҳтиёжи ҳам, зарурати ҳам йўқдай. Негаки, маъзур жараёнда ўз вақтида ўтди,ми, йўқми, баҳоси қанақа, гувоҳнома олади, унинг ойлук маошига ёки лавозимига ҳеч қандай алоқаси йўқ. Агар ходимнинг малакасига қараб ҳақ тўланганда, бу иш эҳтиёжга айланиб бориши аниқ. Шунини алоқиде айтиш керакки, малака ошириш ишлари кутубхоначининг иқтисодий-оилавий аҳоли регионларда, бу иш эҳтиёжга айланган каби омилига етарли мослаштирилган эмас. Қайта таълимни инсонпарварлаш демократиялаш тўғрисида жиддийроқ ўйлаш зарур. Кутубхоначилар малакасини оширишни янги босқичга кўтаришининг ички имкониятларини кидириш — давр талабидир.

Умуман, маърифатшunosлар тайёрлашни тақомиллаштириш кекинчирлиб бўлмайдиган вазирлардан биридир. Қодирий номли Маданият олийгоҳидаги кутубхонашunosлик куллиети фаолиятда туз бўрилиш ясашга эришмоқ керак. Маъзур куллиет ўзбекистон давлатдаги кутубхонашunosлик ва библиография ўқув ва илмий-тадқиқот марказига айланishi лозим. Унинг ташкили бир қисмлари ўзгаришдан бўлиши кенг тармоқли энг олий малакадаги мутахassisларга эҳтиёж ўзгариши билан алмашиниб турадиган бўлиши зарур. Шунини эътиборда олиш керакки ҳар инсон алоқиде бир дунё, Юқори баҳоланувчи шахс сифатларига фақат ривожланган мафкура ва касб маданияти орқали эришиш мумкин. Бундай маданият машаққат тўғрисида ушмоқлик, ўзини интизомга бўйсундириш, бор кучини жаннат фаровонлиги учун ҳар қунги меҳнатга сафарбар қилиш зарурлигини англаш ёрдамида тақомиллашадми. Бу маърифатшunosларга ҳам таваллуқли эканлигини унутмайлик! Норбек УСАНОВ.

Уйғун инқилобдан кейинги ўзбек адабиётининг иккинчи бўғинига мансуб бўлиб, Ойбек, Гафур Ғулום, Абдулла Қаҳҳор, Ҳамид Олимжон, Қомил Яшин каби ижодкорлар билан адабиёт майдонига кириб келган етуқ лирик шoir ва драматургдир. Яқин-

Бош муҳаррир А. Қ. ДОЛИМОВ. [Ўзноманинг навбатдаги сони 28 мартда чиқадми].

Телефонлар: масъул секретарь — 32-54-17, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-55-58, 52-35, нашриёт диспетчер — 32-78-94, нашриёт телефони станциясига навбатчиси — 33-90-50.